

№ 8

Рівне: Гоща: Симонів

1. За що ви мене закували
За що катуєте мене
Чи провинив я перед вами
Що ви так судите мене
2. Літа по тюрмах я проводжу
І нема сліду по мені
Ти не благаєш моя ненько
І не тужиш ти по мені
3. А може я відздоровію
І повернуся я до вас
А поки ще я у вязниці
Нехай заступить менший брат.
4. Нехай він катив не боїться
Нехай поспраді він диве
Нехай болілими руками
Український прапір піднесе

UDC 78.071.7

DOI 10.33287/222131

Осадча Віра Миколаївна,
*кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри «Теорія та історія музики»
Харківської державної академії культури*

тел. (097) 497 - 46 - 55

e-mail: vira.osadcha@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8045-4007>

КЛАСИФІКАЦІЯ ФОЛЬКЛОРНИХ ТРАДИЦІЙ ТА ВИВЧЕННЯ НАРОДНОЇ ПІСЕННОСТІ СХОДУ УКРАЇНИ І СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ

Мета статті – узагальнити сучасні уявлення про класифікацію фольклорних традицій, використати подібність типових ознак побутування фольклору для подальшого ґрунтовного вивчення народної пісенності Слобожанщини та Середньої Наддніпрянщини. **Методологія наукової розвідки** спирається на історичний, культурологічний, комплексний та системний підходи до розгляду феномену фольклорної традиції в історико-культурному контексті. Спеціальні музикознавчі та методи етномузикології, зокрема методи

структурної типології та жанрово-стильового аналізу використані задля характеристики жанрової системи музичного фольклору. **Наукова новизна** дослідження полягає у тому, що вперше а) було вирізнено спільні умови побутування фольклору Сходу України та Середньої Наддніпрянщини, доведено їх належність до традицій пізнього компактного заселення на територіях історико-географічного типу утворення; б) узагальнено підстави та наукові засади визначення типу фольклорної традиції Сходу України та Середньої Наддніпрянщини як новопоселянської, а саме – інтегрованої із кількох витокових локальних традицій окремих груп поселенців. **Висновки.** Фольклорні традиції як історико-культурні та етнічно означені утворення розрізняються за такими ознаками: масштабом, характером територіального утворення, з домінуючим етнічним компонентом та етноконтактні, автохтонні і діаспорні (маргінальні), серед них провідною ознакою виступає характер заселення. Інший критерій – схильність до новоутворень, він розрізняє новопоселянські традиції пізнього компактного формування як такі, що інтегровані з кількох локальних традицій: Слобожанщина, Середня Наддніпрянщина. Форми побутування фольклорної традиції – активна, активізована або пасивна зумовлюють продуктивність її існування й природність трансмісії. Виявлено, що нині на території корінного існування традиції Слобожанщини, Середньої Наддніпрянщини, серед її носіїв домінує активізована форма побутування фольклорної традиції. Науково-творча реконструкція регіонально означеного стилю виконання представлена у традиціях, що розглядаються, студентськими і аматорськими фольклорними ансамблями. Набуло подальшого розвитку положення про цілісність сучасної фольклорної традиції на Сході України та Середній Наддніпрянщині, зокрема завдяки процесам консервації обрядового фольклору та інтонаційній активності пісенної лірики. Сучасні зміни в жанровій системі музичного фольклору географічно суміжних традицій свідчать про її трансформацію, нецентралізованість і функціональну нестабільність. Замість «стрижньового» провідного жанру, як це властиво автохтонній традиції, новопоселянську маркує домінування стилістики пісенної лірики.

Ключові слова: регіональна фольклорна традиція, народна пісенність, жанрова система, фольклорний осередок, активізована форма побутування, інтонаційна активність пісенної лірики, Схід України, Середня Наддніпрянщина, Слобожанщина.

Осадчая Вера Николаевна, кандидат искусствоведения, профессор кафедры «Теория и история музыки» Харьковской государственной академии культуры

Классификация фольклорных традиций и изучение народной песенности востока Украины и средней Надднепрянщины

Цель статьи – обобщить современные представления про классификацию фольклорных традиций, использовать подобность типических признаков бытования фольклора для дальнейшего основательного изучения народной песенности Слобожанщины и Средней Надднепрянщины. **Методология научного исследования** опирается на исторический, культурологический, комплексный и системный подходы к рассмотрению феномена фольклорной традиции в историко-культурном контексте. Специальные методы музыковедения и этномузыкологии, в том числе методы структурной типологии и жанрово-стилевого анализа, использованы для характеристики жанровой системы музыкального фольклора. **Научная новизна** исследования в том, что впервые: а) было выделено общие условия бытования фольклора Востока Украины и Средней Надднепрянщины, доказана их принадлежность к традициям позднего компактного заселения на территориях историко-географического типа образования; б) обобщены предпосылки и научные основы определения типа фольклорной традиции Востока Украины и Средней Надднепрянщины как новопоселянской, а именно такой, что интегрирована из нескольких исходных локальных традиций отдельных групп населения. **Выводы.** Фольклорные традиции как историко-культурные и этнически обозначенные образования разделяются за такими признаками: масштабом, характером территориального образования, с доминирующим этническим компонентом или этноконтрактные, автохтонные и диаспорные (маргинальные), их ведущий признак – характер заселения. Другой критерий – склонность к новообразованиям, среди них разделяют новопоселянские традиции позднего компактного формирования как интегрированные из нескольких локальных традиций: Слобожанщина, Средняя Надднепрянщина. Формы бытования фольклорной традиции – активная, активизированная и пассивная определяют продуктивность ее существования и природность трансмиссии. Выявлено, что в наше время на территории коренного существования традиции Слобожанщины, Средней Надднепрянщины среди ее носителей доминирует активизированная форма бытования

фольклорной традиции. Научно-творческая реконструкция представлена в традиции студенческими и любительскими фольклорными коллективами. Развито положение про сохранение творческого характера современной фольклорной традиции на Востоке Украины и Средней Надднепрянщине, в том числе благодаря процессам консервации обрядового фольклора и интонационной активности песенной лирики. Изменения в бытовании музыкального фольклора географически смежных традиций свидетельствуют про трансформацию жанровой системы, ее нецентрализованность и функциональную нестабильность. Вместо «стержневого» ведущего жанра, как это характерно для автохтонной традиции, ведущим фактором маркирования, «узнаваемости» выступает доминирование стилистики песенной лирики.

Ключевые слова: региональная фольклорная традиция, народная песенность, жанровая система, фольклорный очаг, интонационная активность песенной лирики, Восток Украины, Средняя Надднепрянщина, Слобожанщина.

Osadcha Vira, PhD in Art Theory, Professor at the Department of Theory and History of Music, Kharkiv State Academy of Culture

Classification of Folklore Traditions and Research of Folk Singing Tradition of Eastern and Middle Dnipro Regions of Ukraine

The purpose of the article is to summarize modern ideas about classification of folklore traditions using similarity of typical features of folklore existence to enable further detailed research of folk song tradition of Eastern and Middle Dnipro regions of Ukraine. **Methodology of the research** is grounded on historical, culturological, complex and systematic approaches to analyzing the phenomenon of folklore tradition in historical and cultural context. The methods specific to musicology and ethnomusicology, in particular structural typology and analysis of genre and style, are used to characterize the genre system of musical folklore. **Novelty of the research.** In this paper, we achieved the following for the first time: a) articulated common conditions of existence of folklore of Eastern Ukraine and Middle Upper Dnipro regions, and proved that they belong to the traditions of late compact settlement in the territories of historical and geographic type of formation; b) provided arguments for the theoretical basics for analysis in order to define the type of folklore tradition of Eastern Ukraine and Middle Upper Dnipro regions as the new-settlement type, meaning that it has been integrated from several original local traditions of

separate groups of settlers. **Conclusions.** Folklore traditions as historical and cultural, culturally identifiable formations are identified by the following characteristics: the scale and the type of territorial formation, with dominating ethnic component or characterized by ethnic contact, aboriginal or diasporic (marginal). The most important feature is the character of settlement. Another criterion to consider is a tendency to new formations, which characterizes the new-settler traditions of late compact settlement as integrated from several autonomous local traditions: Sloboda Ukraine and Middle Upper Dnipro ones. Forms of existence of folk tradition, defined as active, activated or passive, condition the productivity of its existence and natural way of its transmission. We claim that the carriers of the authentic tradition are dominated by activated form of existence, research-based artistic reconstruction of regionally-defined style is represented in traditions which are reproduced by student and amateur groups. The claim on integrity of modern folklore traditions in the Eastern Ukraine and Middle Upper Dnipro region was developed further. In particular, this occurs due to the processes of preservation of ritual folklore and intonational activity of song lyrics. Changes in genre system of musical folklore of geographically neighboring traditions represent its transformation, its decentralized character and functional instability. Instead of “core” dominating genre, as is common for autochthonous traditions, the new-settlement tradition is marked by domination of stylistic features of song lyrics.

The key words: regional folklore tradition, folk song tradition, genre system, folklore nucleus, activated form of existence, intonational activity of song lyrics, Eastern Ukraine, Middle Upper Dnipro region, Sloboda.

Постановка проблеми дослідження. Пісенна культура усної традиції є предметом вивчення історії культури як основний етап становлення і розвитку національного культурного спадку, а також визнається діючим чинником сучасного загальнокультурного процесу. В межах проблематики етномузикології поняття пісенної культури усної традиції характеризує народну пісенність, зважаючи на специфіку її соціальної реалізації. Складові цієї категорії описані поняттям фольклорної традиції, яке в свою чергу існує (використовується):

- в функціональному значенні як процес передачі (трансмисії) етнічно важливої інформації,

- в дискурсивному – як усталена система фольклорних текстів, яка реалізується на мовно-інтонаційному рівні і має межі свого

побутування, обумовлені історико-географічними чинниками. Тож методологічно вивчення народної пісенності відбувається відповідно належності її ознак до регіональної фольклорної традиції, зокрема – регіональної народнопісенної традиції.

Аналіз сучасних публікацій за темою роботи. Аспекти визначення іманентних властивостей фольклорної традиції як історико-культурного феномена в межах культурної традиції певного етносу вивчали Е. Алексєєв [1], Є. Гіппіус [3], І. Мацієвський [11], С. Неклюдов [15], О. Тюрікова [12], а також автор статті [16]. Відмінності функціонування фольклорної традиції зафіксували як типологічні узагальнення більшість із провідних вчених, серед яких В. Гошовський [4] Л. Єфремова [5], А. Іваницький [6], К. Квітка [8], І. Клименко [9], О. Мурзіна [13]. Фольклорна традиція виконує комунікативну функцію, вона виступає як носій та транслятор, що здійснює процес трансмісії етнічно означеної художньої інформації, «виступає в процесі комунікації як серединний елемент діалогу» [7]. Пісенна культура усної традиції підлягає соціальній реалізації у річищі фольклорної традиції.

Одною з актуальних проблем сучасної етномузикології постає вивчення жанрової системи музичного фольклору з урахуванням територіальних обмежень його побутування, а саме тяжінню (належності) жанрової системи до певної регіональної фольклорної традиції. Заявлена проблематика зумовлює **актуальність** пропонованої наукової розвідки. Належність пісенних текстів та обрядово-звичаєвого контексту їх побутування до певної регіональної фольклорної традиції визначається домінуванням ознак певного типу. Типологія фольклорних традицій описана в сучасній етномузикології за трьома групами параметрів:

- за масштабом – регіональні, локальні, мікролокальні («осередкові») [16], одиничні прояви традиційного співу, музикування;

- за характером формування: компактні та дисперсні (за кількістю носіїв фольклорної традиції на території регіону), автохтонні (корінні поселення), маргінальні або діаспорні (локальні поселення в іномовному оточенні, на території інших держав) [11, 134–135], новопоселянські, «старожильські» (інтегровані з відмінних локальних складових), етноконтактні (двомовні), мішані (локальні особливості музичних діалектів певного етнокультурного регіону домінують над процесами інтеграції в нову стильову якість);

- територіальною належністю до певного історично складеного краю з місцевою самоназвою, як то: Прикарпаття, Закарпаття, Полісся, Поділля, Волинь, Слобідська Україна. Фонографічні записи В. Ступницького мають назву «Пісні Слобідської України» (1929) [18], фонографічні записи 1936–1937 років Ю. Цехміструка – «Народні пісні Волині» [19], наукова збірка А. Іваницького – «Історична Хотинщина» (2007)[6]. Поділ на окремі музичні діалекти в межах таких територіальних утворень уперше здійснив В. Гошовський у науковій збірці «Народні пісні Закарпаття» (1967–2003), де він розрізняє 8 діалектів, серед яких пісні Гуцульщини, Марамороські пісні, Пісні Східної Верховини, Західної Верховини. Окремо упорядник розглядає мігруючі пісні [4].

О. Мурзіною запропонована дефініція фольклорних традицій за типами історико-географічного утворення «у історичному контексті формування та розвитку»: [13, 15] на природно-етнографічні, де домінує ознака автохтонності, історико-територіальні та географічні, які враховують історичні умови формування, географічні обмеження у визначенні типу фольклорної традиції.

Відмінності організації жанрової системи регіональної фольклорної традиції, важливі для вивчення покордонних територій уперше визначив Є. Гіппіус [3]. Для характеристики автохтонних традицій важливе положення вченого про формування жанрової структури регіональної фольклорної традиції з опорою на стрижньовий жанр (наприклад, магічно-звуковий компонент в календарно-обрядових піснях – для традиції західноросійських областей, ритміка й пов'язаність із ритуальною танковою основою – в південноросійських регіональних традиціях). Домінуюча ознака провідного жанру, як на рівні стильових, а частково – функціональних показників впливає на інші компоненти жанрової системи.

На аналізі розповсюдження пісенних типів та їх ритмоінтонаційної розробки І. Клименко характеризує розрізненість цих процесів у автохтонних традиціях («північно-західної зони», зокрема Полісся, Поділля – природно-етнографічних) та «східної зони», до якої дослідниця відносить переважно території пізнього компактного заселення – Наддніпрянщини та Лівобережжя (відповідно – історико-географічних зон) [9]. Зокрема суттєве ускладнення ритмічного малюнку наспівів, розвиненість фактури, ладової будови, якості розспівності свідчать про провідне значення музичної стилістики як фактору розрізненості окремих локальних або

навіть регіональних традицій. Серед них фольклорні традиції Сходу України та Середньої Наддніпрянщини, особливості вивчення яких складають **мету презентованої статті**.

Об'єкт дослідження народна пісенність Сходу України та Середньої Наддніпрянщини, а **предмет** – функціонування народної пісенності в умовах фольклорної традиції історико-географічного типу утворення, а саме пізнього компактного заселення з елементами етноконтактної традиції.

Виклад основного матеріалу. Регіональна народнопісенна традиція діє на мовно-інтонаційному рівні та реалізується через систему жанрів, стилістичний комплекс [16, 233]. Як діюча складова сталого пісенного осередку, вона взаємодіє з іншими сферами традиційної народної культури.

У традиційному сільському середовищі музичний фольклор протягом століть був домінуючою формою культурного спілкування (культурної комунікації) і регламентувався обрядово-звичаєвою і фольклорною традицією. Для неї притаманні циклічна повторність культурної інформації, нашарування в народному вжитку пісенних творів різного часу складання і стилю виконання.

Різновиди комунікації у фольклорній традиції зумовлені інтровертним характером її побутування. Доцентрова спрямованість контактної комунікації пояснює певну відстороненість, комунікативну автономність. Ці процеси сприяли консервації художньої системи пісенності, зокрема збереженню деяких архаїчних жанрів, локальних варіантів розспіву, вибору поетичних образів у пісенних текстах.

До природної *усобленості* існування народної пісні у традиціях пізнього компактного заселення, зокрема Сходу України та Середньої Наддніпрянщини додається **осередковий характер** побутування регіональної фольклорної традиції, відмінність традиції в сусідніх поселеннях і подібність у територіально віддалених. Кожна локальна традиція в таких умовах проявляє себе як спільність мікролокальних, набуває значення **подвійна інтровертність** побутування.

Консервативність щодо змін у обрядово-звичаєвій сфері сполучається в Новий час з певною гнучкістю, фактично трансформацією жанрової системи музичного фольклору, культурною реакцією на зміну умов існування. Нині вивчення регіонально самобутньої фольклорної традиції ускладнене тим, що народна пісенність сприймається суспільством як частина нематеріальної культурної спадщини. Домінують форми побутування музичного

фольклору, відмінні за умовами і мотивацією їх здійснення. Вони спрямовані на підтримку життєздатності та перспектив подальшого оновлення пам'яток пісенної культури. При цьому наближеність цих пам'яток до традиції залежить від глибини знання цієї традиції фольклористами, які працюють на певних теренах.

Крім **активної форми** побутування, коли пісня або обряд виконується носіями традиції для себе, без зовнішньої мотивації, в структурі побутування традиції протягом ХХ ст. склалася **активізована (варіант визначення – творча) форма** побутування пісенної традиції, пов'язана із зовнішньою мотивацією. Наприклад, виконання під час експедиції для фольклориста, інсценування гуртового співу або обряду в сценічних умовах. Якщо до **активної форми** побутування фольклору здатні лише носії «місцевої», осередкової традиції співу та музикування, розспівуючи твори локального поширення, засвоєні пасивним способом, то при **активізованій формі** побутування присутній дидактичний метод передання (трансмисії) пісенного репертуару (усний або шляхом вивчення транскрипції пісенної версії). Тобто, розширюється коло реципієнтів пісенної традиції. Це представники молодших поколінь – мешканці цього ж села, які вивчають пісні або інсценують обряди разом із знавцями місцевого фольклору у складі аматорських фольклорних колективів, або рідше – в родинному колі. Інший шлях трансмісії – серед учасників любительських колективів, які спеціально вивчають пісенний фольклор цього осередку, переймають його обряди, звичаї та відтворюють в іншому (зазвичай – міському) культурному середовищі. Такий рух притаманний для культурної ситуації України, починаючи з 80-х років ХХ ст., і визначений О. Бенч як діяльність репродуктивно-дослідницьких колективів [2]. Натомість обрядові жанри і розспівана «старожитня» лірика побутують у регіонах, які розглядаються, у **пасивній формі**, коли існує згадка про певні пісні, але носії традиції не здатні їх повністю відтворити, або не пам'ятають повністю поетичний текст. Ці форми побутування притаманні сучасній фольклорній традиції Сходу України та Середньої Наддніпрянщини, які належать до традицій пізнього компактного формування. Порівняльний аналіз сюжетів та типів наспівів у доступних збірках народних пісень Слобожанщини та суміжних земель Лівобережної Дніпропетровщини, навчальних виданнях, дозволяє говорити про спільність сюжетно-образної сфери

народної пісенності, подібності структурних та стилістичних характеристик, діалекту, типів наспівів.

Регіональні пісенні традиції Сходу України та Середньої Наддніпрянщини об'єднують кількісні та якісні показники жанрової системи, наявність активних інтонаційно-стильових перетворень, прояви інтонаційної активності пісенного стилю. Вони зумовлені **багатокомпонентністю** вихідних складових фольклорної традиції, різноманітністю початкового музичного матеріалу. Це зумовило **багат шаровість** структури традиції, наявність стильових «накладань». Аналізуючи козацькі пісні як частину усної спадщини Нижньої Наддніпрянщини, А. Любимова звертає увагу на «сучасний стан побутування колишньої потужної традиції, її теперішню фрагментарність, мелостилістичну розмитість, жанрові модуляції з пізнішими творами» [10, 130]. У передмові до збірки «Народні пісні сучасної Дніпропетровщини, випуск 2, Петропавлівський район», упорядники характеризують традицію переважно в пасивній формі побутування: «...згасання традиційного музичного фольклору, його жанрового ряду, зменшення кількості обрядових жанрів» [14, 6]. Стосовно особливостей побутування пісенності на Донеччині О. Тюрикова доводить поліетнічність, «рухливий стан фольклорних традицій, які <...> творять дифузне фольклорне середовище» [12, 8], Етноконтактність як якість традиції Слобожанщини визначає Н. Плотнік [17]. Як **традиція пізнього компактного формування, вона підкорюється дії таких чинників, як нецентралізованість та нестабільність жанрової системи, автономність побутування окремих жанрів, завдяки висунутим вище положенням їй притаманні осередковість побутування і полістадіальність формування пісенних масивів.** Поруч в народній пам'яті існують пісенні зразки різного часу складання, відмінні за жанрово-стильовими ознаками.

Для характеристики Сходу України та Середньої Наддніпрянщини як традицій пізнього компактного формування важливі показники: розмежування традицій за часом заселення та умовами її складання, нівелювання локальних особливостей пісенного стилю окремих груп поселенців, переосмислення значущості окремих елементів музичного новопоселянського стилю.

Висновки. Сучасні форми побутування фольклорної традиції як історико-культурного та етнічно означеного феномена розрізняються за такими ознаками: масштабом (регіональні, локальні, мікролокальні, осередкові), характером територіального утворення (історико-

географічні, природньо-етнографічні, за кліматичними ознаками). За умовами формування та розвитку вирізняють парні групи чинників фольклорних традицій. Серед найбільш питомих ознак – міра скупченості (компактні, дисперсні), з домінуючим етнічним компонентом та етноконтактні, автохтонні і діаспорні (маргінальні), серед них провідною ознакою виступає характер заселення. Інший критерій – схильність до новоутворень, він розрізняє новопоселянські традиції пізнього компактного формування як такі, що інтегровані з кількох локальних традицій: Слобожанщини, Середня Наддніпрянина. Навпаки, існують традиції складені з кількох автономних локальних стилів, які не підлягають інтегруванню у новопоселянський тип (Закарпаття). Розповсюдженим критерієм слугує також належність регіональної традиції до складеного усталеного етнокультурного регіону (наприклад, Полісся, Поділля). Форми побутування фольклорної традиції – активна, активізована або пасивна зумовлюють продуктивність її існування й природність трансмісії. Серед активізованої форми побутування протягом останніх 30 років вирізняється професійно-аматорське відтворення, описане як реконструкція фольклорного тексту. Виявлено, що нині на території корінного існування традиції Слобожанщини, Середньої Наддніпрянини, серед її носіїв домінує активізована форма побутування фольклорної традиції. Також розвивається репродуктивно-дослідницький напрямок, що відтворює культуру гуртового багатоголосного співу. Він визначений як науково-творча реконструкція регіонально означеного стилю виконання і представлений в традиціях, що розглядаються, студентськими і аматорськими фольклорними ансамблями. Набуло подальшого розвитку положення про збереження питомого характеру сучасної фольклорної традиції на Сході України та Середній Наддніпрянині, зокрема завдяки процесам консервації обрядового фольклору та інтонаційній активності пісенної лірики. Зміни в жанровій системі музичного фольклору географічно суміжних традицій, що розглядаються, свідчать про трансформацію жанрової системи, її нецентралізованість і функціональну нестабільність. Замість «стрижньового» провідного жанру, як це властиво автохтонній традиції, провідним чинником маркування, «впізнаваності» виступає домінування стилістики пісенної лірики. Дослідники констатують кількісне домінування пісень ліричної образної сфери, її жанрово-стильову розгалуженість. При цьому автор статті дотримується позиції

про питомість сучасних фольклорних процесів, наявність у фольклорному середовищі потенції до формування відмінних, але належних до цієї традиції пісенних типів. Вони відрізняються від старожитньої «протяжної» лірики, але корінні особливості традиції співу збережені. Це відчувається у мелодійному малюнку пісенних новотворів, у культурі гуртового розспіву, дотриманні окремих особливостей музичного діалекту в манері виконання пісень. Пісні пізнього походження – XIX - XX століття і нашого часу все ж таки мають тенденцію до позитивного розвитку і уявляють самобутній, багатий і, що головне – ще науково не описаний фольклорно-етнографічний матеріал. Він може бути узагальнений як нова музична система усної традиції. Вона увібрала в себе риси усно-писемної культури, прийоми віршування, строфіки й композиційних типів масової пісні, але далеко не вичерпала власних запасів розвитку виразних засобів, власної творчої потенції. Відтак, **перспективи подальшого дослідження** в обраному напрямку полягають у науковому осягненні структурних і стилістичних складових, інтонаційно-ритмічної виразності музичного фольклору Лівобережжя України таким, яким він побутує нині, зокрема в межах фольклорної традиції Сходу України та Середньої Наддніпряниці.

Список використаних джерел і літератури:

1. Алексеев Э.Е. Фольклор в контексте современной культуры. М: Сов. композитор, 1988. 236 с.
2. Бенч-Шокало О. Український хорівий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: Навч. посіб. К.: Ред. журн. «Укр. світ», 2002. 440 с.
3. Гиппиус Е.А. Проблемы ареального исследования традиции русской песни в областях украинского и белорусского пограничья. *Традиционное народное музыкальное искусство и современность*. М., 1982. С. 5–13.
4. Гошовський В. Українські пісні Закарпаття. Відп. ред. В. Романюк. Львів: наук. бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, 2003. 446 с.
5. Єфремова Л.О. Наспиви українських весільних пісень: монографія. Київ: Наукова думка, 2006. 191 с.
6. Івановська О.П. Суб'єктно-образна система фольклору: категоріальний аспект: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.07. Київ. Нац. ун-т ім.Т.Г.Шевченка. К., 2007. 39 с.
7. Квітка К.В. Українські народні мелодії. К.: Поліграф Консалтинг, 2005. 383 с.
8. Клименко І. Методологічні проблеми сучасної мелоареології: з практичного досліду документального картографування. *Слов'янська мелогеографія*. Київ, 2010. Кн. 1 (в 2 ч.). Ч. 1. С. 19–30.
9. Іваницький А.І. Історична Хотинщина. Музично-етнографічне дослідження. Навчальний посібник. Вінниця, НОВА КНИГА, 2007. 576 с.

10. Любимова А. Козацькі пісні як частина усної спадщини Нижньої Наддніпряниці. *Проблеми етномузикології*. В. 14. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2019. С. 129–140.
11. Мацієвський І. Пролегомени дослідження етнічної музики українського зарубіжжя. *Ігри та співголосся. Контонація. Музикологічні розвідки*. Тернопіль: «Астон», 2002. С. 132–137.
12. Музичний фольклор Донбасу: весільні пісні. Д.: «Юго-восток», 2005. 440 с.
13. Мурзіна О. Середня Наддніпряниці в історичному контексті формування традиції. *Проблеми етномузикології*. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2014. В. 9. С. 12–38.
14. Народні пісні сучасної Дніпропетровщини. В. 2. Петропавлівський район / Упор.: Галина Пшенічкіна, Анастасія Любимова. Дніпро : Ліра, 2019. 164 с.
15. Неклюдов С.Ю. Традиции устной и книжной культуры. Слово устное и слово книжное. М.: РГГУ. 2009. С. 15–33.
16. Осадча В.М. Класифікація локальних фольклорних традицій в сучасній культурології та етномузикології: міждисциплінарний підхід. *Культура України*. 2012. В. 38. С. 226–235.
17. Плотнік Н.А. Традиційна родинно-обрядова культура в сучасному суспільстві (на матеріалах Харківщини). Харків: «Точка», 2017. 268 с.
18. Ступницький В. Пісні Слобідської України. Передмова В.М. Осадча. Харків: Майдан, 2007. 52 с.
19. Цехміструк Ю. Народні пісні Волині: фонографічні записи 1936–1937 років. Львів-Рівне, 2006. 480 с.

References:

1. Alekseev, E.E. (1988). Folklore in the context of Soviet culture– Moscow: Sov. kompozitor [in Russian].
2. Bench-Shokalo, O. (2002). Ukrainian choral singing: Actualization of customary tradition: Navch. posib. Kiyv: Red. zhurn. “Ukr. svit” [in Ukraine].
3. Hyppyyus, E.A. (1982). Problems of the areal study of the tradition of Russian song in the areas of the Ukrainian and Belarusian borderlands. *Tradytsonnoe narodnoe muzykalnoe yskusstvo y sovremennost*. Vol. 60. Moscow [in Russian].
4. Hoshovs'kyu, V. (2003). Ukrainian songs of Transcarpathia Resp. Vidp. red. V. Romanyuk. L'viv: nauk. biblioteka im. V. Stefanyka NAN Ukrayiny [in Ukraine].
5. Yefremova, L.O. (2006). Singing ukrainian wedding songs: monohrafiya. Kyiv: Naukova dumka [in Ukraine].
6. Ivanovska, O.P. (2007). Subjective-figurative system of folklore: categorical aspect: Avtor. dys...d-ra filol. nauk: 10.01.07. Kyiv KNU im. T. Shevchenka [in Ukraine].
7. Ivanytskyi, A.I. (2007). Historical Khotynschyna. Musical and ethnographic research. Navchalnyi posibnyk. Vinnytsia, NOVA KNYHA [in Ukraine].
8. Kvitka, K.V. (2005). Ukrainian folk melodies. Ch. 2 Komentar /Uporiad. ta red. A.I. Ivanytskoho: K.: Polihraf Konsal'tynh [in Ukraine].
9. Klymenko, I. (2010). Methodological problems of modern melodoareology: from the practical experiment of documentary mapping. *Slovianska meloheohrafiia*, 1, 19–30 [in Ukraine].

10. Liubymova, A. (2019). Cossack songs as part of the oral heritage of the Lower Dnieper. *Problemy etnomuzykologhii : Zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 14 Red.-upor. Yevhen Yefremov, Hanna Pelina.* Kyiv, 129-140 [in Ukraine].
11. Matsiievskyyi, I. (2002). Prolegemen of research of ethnic music of Ukrainian abroad. *Games and co-voice. Muzykol. rozvidky.* Ternopil: «Aston» [in Ukraine].
12. Donbass musical folklore: wedding songs, (2005). Donetsk: TOV «Iuho-vostok, Ltd» [in Russian].
13. Murzina, O. (2014). Middle Dnieper in the historical context of the formation of tradition. *Problemy etnomuzykologhii.* Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho, 9, 12–38 [in Ukraine].
14. Folk Songs of Modern Dnipropetrovsk Region, (2019). Is. 2: Petropavlivskyyi district. / *Uporiadnyky : H. Pshenichkina, A. Liubymova.* Dnipro: Lira [in Ukraine].
15. Neklyudov, S.Y. (2009). Oral and books tradition. *Sost. M.A.Gister. M.: Ser. «Tradiciya-tekst-fol'klor: tipologiya i semiotika», 15–33 [in Russian].*
16. Osadcha, V.M. (2012). Classification of local folklore traditions in modern culturology and ethnomuzikology: interdisciplinary approach. *Kultura Ukrainy, 38, 226–235 [in Ukraine].*
17. Plotnik, N.A. (2017). Traditional family-ritual culture in modern society (on the materials of Kharkiv region). *Kharkiv, Yzdatelstvo «Tochka» [in Ukraine].*
18. Stupnytskyi, V. (2007). Songs of Sloboda Ukraine. *Peredmovna V.M. Osadcha.* Kharkiv: Maidan [in Ukraine].
19. Tsekhmistruk, Yu. (2006). Volyn` folk songs: phonographic records of 1936-1937. *Dzherelni materialy ta vydannia Bohdana Stoliarchuka.* Lviv-Rivne [in Ukraine].

UDC 781.7:784

DOI 10.33287/222132

Любимова Анастасія Яківна,
аспірантка Національної музичної академії України
ім. П.І. Чайковського,
викладач Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
тел. (097) 095 - 40 - 49
e-mail: natochka3110@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1313-9047>

ВЕСІЛЬНІ МЕЛОДІЇ
«СЕРЕДНЬОДНІПРОВСЬКОГО НАБОРУ»
В АРЕАЛІ ДНІПРОВСЬКИХ ПОРОГІВ

Сільська пісенна культура півдня України почала формуватися від середини XVII століття з суми традицій, перенесених переселенцями з різних територій – як історичних українських, так і інших етнічних земель. Цей процес активно проходив протягом трьох останніх століть. Складні міграційні процеси вплинули на формування